

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б. керівника)

.. ..

Робоча програма навчальної дисципліни

Інституційна система ЄС

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни : за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» 28 серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 26 серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

(підпис)

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

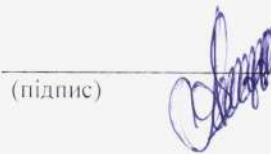
(підпис)

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 27 серпня 2025 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис)

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Інституційна система ЄС» складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення основних засад інституційної системи ЄС, її еволюції та специфіки функціонування, з'ясування основних напрямів реформування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є: формування у студентів розуміння механізму управління ЄС; дослідження ролі інститутів ЄС; етапів європейської інтеграції; знання про процес ухвалення рішень в ЄС; аналіз інституційної структури ЄС; вивчення особливостей зовнішньої політики ЄС.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
42 год.	-
Індивідуальні завдання (в т.ч.)	
-	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені стандартом:

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його

сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

Передбачені стандартом:

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Загальні програмні результати навчання за спеціальністю

Передбачені стандартом:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою,

визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

Передбачені робочою групою.

РН 28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

1.8. Пререквізити:

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Історія міжнародних відносин», «Вступ до спеціальності», «Історія України», «Зовнішня політика України», «Європейська та Євроатлантична інтеграція», «Міжнародне регіоназнавство», «Міжнародні відносини та світова політика».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Політика європейської інтеграції і розвиток інституційної структури Європейського Союзу. Зовнішня політика та безпековий простір ЄС

Тема 1. Інституційна система Європейського Союзу як об'єкт вивчення. Еволюція європейської ідеї в європейському інтеграційному процесі

Мета та завдання курсу. Інституційна система Європейського Союзу як об'єкт вивчення. Інституційний механізм ЄС як система органів, встановлена установчими договорами. Історичні форми європейської інтеграції. Проекти об'єднання Європи на імперських засадах у Давнину та Середні віки. Монархічні проекти об'єднання Європи. Роль католицької церкви у формуванні ідеї європейської єдності. Проекти об'єднання Європи у Новий час. Республіканські проекти об'єднання Європи (Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Сен-Сімон). Відродження ідеї європейської єдності в 20-30-х рр. XX ст. Сполучені Штати Європи графа Калергі та розвиток пан-європейського руху. Проект А. Бріана. Федералістське об'єднання Європи як альтернатива тоталітаризму та гегемонізму.

Тема 2. Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз

Причини післявоєнної інтеграції. Європа після Другої світової війни та початок співпраці (друга половина 1940-х – початок 1950-х). Причини підписання Римських угод 1957 р. та їх зміст. Період об'єднання і створення спільного ринку. Подальше об'єднання. Маастріхтський договір та його значення. Єдиний валютний союз.

Тема 3. Етапи розширення ЄС та розвиток його інституційної структури у другій половині XX ст.

Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр. Перше розширення Європи (Великобританія, Данія, Ірландія). Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 60 – у середині 70-х рр. XX ст. Середземноморське (друге і третє) розширення ЄС: Греція, Іспанія, Португалія. Четверте розширення (Швеція, Фінляндія, Австрія). Результати інтеграції для нових країн-членів та ЄС наприкінці XX ст.

Тема 4. Етапи розширення ЄС та модернізація його інституційної системи в першій чверті XXI ст.

Програми підтримки ЄС для Центральної та Східної Європи. Копенгагенські критерії членства в ЄС. Процес переговорів між ЄС та країнами-кандидатами. П'яте розширення ЄС: виклики, результати та перспективи. Шосте та сьоме розширення. Вступ Румунії і Болгарії. Приєднання Хорватії до Європейського Союзу. Країни-кандидати на вступ до ЄС. Британський Brexit. Наслідки виходу Великої Британії з ЄС.

Тема 5. Зовнішня політика ЄС та перспективи подальшого розширення
Європейська політика сусідства, її цілі та принципи. Ініціатива ЄС «Східне партнерство». Основні цілі та принципи. Східне партнерство та Україна. Спільна зовнішня політика та безпека ЄС. Військово-політичне співробітництво. Європейський оборонний фонд для співпраці. Перспективи подальшого розширення ЄС. Країни-кандидати та потенційні країни.

Тема 6. Безпековий простір ЄС

Історія створення Простору свободи, безпеки та справедливості. Загальні засади функціонування Простору свободи, безпеки та справедливості. Політика контролю, притулку та імміграції. Судова співпраця у сфері цивільного законодавства та кримінальних справ. Європейська прокуратура та співпраця у сфері поліцейських послуг.

Розділ 2. Основні інститути Європейського Союзу.

Тема 7. Європейська Рада та Рада Європейського Союзу

Місце та роль Європейської ради та Ради ЄС в інституційній структурі. Європейська рада: склад, функції та повноваження. Рада Європейського Союзу як ключовий орган ЄС. Висновки та резолюції Ради

Тема 8. Європейський Парламент

Еволюція становлення та структура Європейського парламенту. Повноваження та процедури в Європейському парламенті. Національні парламенти та Європейський парламент. Європейський парламент після прийняття Лісабонського договору

Тема 9. Європейська Комісія

Організаційна структура Європейської комісії. Функції президента як голови Європейської комісії. Колегія комісарів. Процедура призначення Європейської комісії. Еволюція процедури вибору Президента Європейської Комісії. Діяльність та основні пріоритети Європейської комісії

Тема 10. Правова система Європейського Союзу. Суд Європейського Союзу та Європейський суд аудиторів

Правова природа та членство в Європейському Союзі. Поняття та основні принципи права ЄС. Первинне та вторинне право Європейського Союзу. Конституційний процес в Європейському Союзі та прийняття Лісабонського договору. Суд Європейського Союзу як вища судова інстанція ЄС. Європейський суд аудиторів.

Тема 11. Європейський центральний банк та фінансові органи ЄС

Європейський центральний банк як інститут ЄС. Ключові завдання та функції Європейського центрального банку. Правова основа функціонування Європейського центрального банку. Керівні органи Європейського центрального банку. Правління. Керівна рада. Генеральна рада. Євросистема. Віхи розширення зони євро. Європейський центральний банк та Банківський союз. Міжнародне співробітництво Європейського центрального банку. Європейський інвестиційний банк як автономний фінансовий інститут ЄС. Європейський інвестиційний фонд.

Тема 12. Міжінституційні органи та агентства ЄС

Управління публікацій Європейського Союзу. Європейське управління з набору персоналу. Європейська школа управління. Група швидкого реагування на загрози комп'ютерній безпеці. Роль, структури, система управління та діяльність децентралізованих агентств. Виконавчі агентства. Агентства та органи Євратому. Європейський інститут інновацій та технологій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Політика європейської інтеграції і розвиток інституційної структури Європейського Союзу. Зовнішня політика та безпековий простір ЄС												
Тема 1. Інституційна система	7	2	2			3						

Європейського Союзу як об'єкт вивчення. Еволюція європейської ідеї в європейському інтеграційному процесі												
Тема 2. Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз	7	2	2			3						
Тема 3. Етапи розширення ЄС та розвиток його інституційної структури у другій половині XX ст.	7	2	2			3						
Тема 4. Етапи розширення ЄС та модернізація його інституційної системи в першій чверті XXI ст.	7	2	2			3						
Тема 5. Зовнішня політика ЄС та перспективи подальшого розширення	6	3				3						
Тема 6. Безпековий простір ЄС	6	3				3						
Разом за розділом 1	40	14	8			18						
Розділ 2. Основні інститути Європейського Союзу												
Тема 7. Європейська Рада та Рада Європейського Союзу	8	3	2			3						
Тема 8. Європейський Парламент	8	3	2			3						
Тема 9. Європейська Комісія	8	3	2			3						
Тема 10. Правова система Європейського Союзу. Суд Європейського Союзу та	8	3	2			3						

Європейський суд аудиторів												
Тема 11. Європейський центральний банк та фінансові органи ЄС	6	3				3						
Тема 12. Міжінституційні органи та агентства ЄС	6	3				3						
Разом за розділом 2	44	18	8			18						
Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6					6						
Усього годин	90	32	16			42						

4.Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Інституційна система Європейського Союзу як об'єкт вивчення. Еволюція європейської ідеї в європейському інтеграційному процесі	2
2	Тема 2. Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз	2
3	Тема 3. Етапи розширення ЄС та розвиток його інституційної структури у другій половині XX ст.	2
4	Тема 4. Етапи розширення ЄС та модернізація його інституційної системи в першій чверті XXI ст.	2
5	Тема 7. Європейська Рада та Рада Європейського Союзу	2
6	Тема 8. Європейський Парламент	2
7	Тема 9. Європейська Комісія	2
8	Тема 10. Правова система Європейського Союзу. Суд Європейського Союзу та Європейський суд аудиторів	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
-------	--------------------------------	-----------------

1	Інституційна система Європейського Союзу як об'єкт вивчення. Еволюція європейської ідеї в європейському інтеграційному процесі Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням еволюції європейської ідеї у працях зарубіжних дослідників	3
2	Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз Проаналізувати дискусійні питання про періодизацію етапів європейської інтеграції	3
3	Етапи розширення ЄС та розвиток його інституційної структури у другій половині XX ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про франко-британські протиріччя у питанні про перше розширення Європейського співтовариства	3
4	Етапи розширення ЄС та модернізація його інституційної системи в першій чверті XXI ст. Проаналізувати зміст «Програми Співтовариств допомоги державам Центральної та Східної Європи»	3
5	Зовнішня політика ЄС та перспективи подальшого розширення Розширити лекційний матеріал інформацією про дискусії в країнах ЄС щодо змісту програми «Східне партнерство»	3
6	Безпековий простір ЄС Розглянути, які країни мають право відмовитися від участі у спільній політиці щодо прикордонного контролю, політики у сфері притулку, поліції та судового співробітництва?	3
7	Європейська Рада та Рада Європейського Союзу Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням переліку питань, які потребують одностайного голосування у Раді ЄС	3
8	Європейський Парламент Проаналізувати специфіку діяльності та повноваження Європейського центру парламентських досліджень та документації	3
9	Європейська Комісія Проаналізувати шість пріоритетів Європейської Комісії на 2019-24 роки	3
10	Правова система Європейського Союзу. Суд Європейського Союзу та Європейський суд аудиторів Розширити лекційний матеріал інформацією про повноваження та порядок діяльності Суду загальної юрисдикції	3
11	Європейський центральний банк та фінансові органи ЄС Які установи входять до Європейської системи центральних банків?	3
12	Міжінституційні органи та агентства ЄС З якою метою Європейське управління з набору персоналу створило Мережу експертів?	3
13	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання - не передбачено

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт із письмовими джерелами;
- метод робіт із аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Інституційна система ЄС» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмовий експрес-контроль;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;

– виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Екзаменаційний білет має тестову форму. Білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Упродовж семестру проводиться поточний контроль.

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Тести поточного контролю за розділ оцінюються від 0 до 5 балів. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 8 балів.

Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів**

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Інституційна система ЄС».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 1 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота									Всього	Екзам ен	Сума
семі нар	T1	T2	T3	T4	T7	T8	T9	T10	60	40	100
макс. бал	7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... – теми розділів

Критерії оцінювання виглядають наступним чином:

№ з\п	Загальна (максимальна) кількість балів	Складові до загальної кількості балів	Вид роботи
Семінар 1 (Тема 1)	7	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 2 (Тема 2)	7	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 3 (Тема 3)	7	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 4 (Тема 4)	7	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		1	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 5 (Тема 7)	8	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою

		2	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 6 (Тема 8)	8	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 7 (Тема 9)	8	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента
Семінар 8 (Тема 10)	8	6	виступ на семінарському занятті / доповідь або підготовка презентації за темою
		2	доповнення, уточнення, активне обговорення після виступу іншого студента

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
8	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
7	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; відповідь супроводжується презентаційним матеріалом; під час відповіді допущені не суттєві помилки.
6	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

5	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки відповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
4	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
3	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
2	Студент частково володіє навчальним матеріалом, майже не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
1	Студент досить слабо володіє навчальним матеріалом та майже не в змозі його викласти, розуміє деякі теоретичні питання та практичні завдання; презентація відсутня.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі : Пер. з англ. К. : Основи, 2004. 871 с.

2. Грицяк І.А. Правова та інституційна системи Європейського Союзу: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Бойцуна, Я.Мудрого, О. Рудіка. – Львів: ЛРІДУНАДУ, 2009. 200 с.
3. Економічна асоціація України з Європейським Союзом: монографія/ О. І. Шнирков, В. І. Муравйов, Р. О. Заблоцька та ін; за ред. О.І. Шниркова, В.І. Муравйова. К: ВПЦ «Київський університет», 2015. 415 с.
4. Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник /С. М. Кваша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. К.: НУБіП України, 2019. 282 с.
5. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / [О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.]; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: РВВ Луц. НТУ, 2016. 326 с.
6. Європейський Союз в міжнародних відносинах/ В.В. Копійка, М.А.Миронова, С.О.Маковський та ін. К: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
7. Європейський Союз : посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу в Україні», 2018. 140 с.
8. Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії //Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
9. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції : підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 320 с.
10. Менеджмент європейської економічної інтеграції :[підр.]/ С.М. Писаренко, Н.В. Горін, Л.А. Українець та ін.; за ред. С.М. Писаренко. К.: Знання, 2020. 373 с.
11. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
12. Поглиблення відносин між ЄС та Україною. Що, чому і як? : посібник. / За заг. ред. Емерсона М., Мовчан В. Київ: Центр європейських політичних досліджень (CEPS, Брюсель), Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД, Київ). 2016. 255 с.
13. Прокопенко Л. Л. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
14. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль. 2013. 260 с.
15. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020.
16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://www.eeas.europa.eu/top_stories/2014/011114_ukraine_agreement_en.htm

17. Шамраєва В. М. Політика європейської інтеграції: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Шамраєва; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Х.: Магістр, 2012. 223, [1] с.

18. Consolidated version of the Treaty on European Union and the Treaty on Functioning of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=OJ:C:2016:202:TOC>

19. European economic integration: Tutorial / S.M. Kvasha, O.M. Faichuk, O.V. Faichuk. K.: NULES of Ukraine, 2019. 270 p.

20. Policy-Making in the European Union, 8th ed./ H.Wallace, M.Pollack, A.Young, Oxford: Oxford University Press, 2021.624 p.

21. The European Union: Economics and Policies / Ed. M. El-Agraa. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 514 p.

Допоміжна література:

1.Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2015. 628 с.

2. Антонюк Н. В. Інституційна структура Європейського Союзу: формальні та політичні межі / Н. В. Антонюк, О. А. Краєвська // Політикус : наук. журнал. – 2024. – № 4. – С. 122-130.

3. Гнатюк М. М. Потенціал політичної суб'єктності Європейського Союзу в сучасній системі міжнародних відносин / М. М. Гнатюк. Житомир : Рута, 2013. 316 с.

4. Європейська інтеграція : Навчальний посібник / за ред. М.І. Макаренка, Л.І. Хомутенко. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.

5. Європейська інтеграція : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І.А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 464 с.

6. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.

7. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія, І. В. Яковюк, Т. Н. Анакіна, О. Я. Трагнюк, Т. В. Комарова; за ред. І. В. Яковюка. К. : Право України, 2012. 208 с.

8. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.

9. Копійка В. В. Європейський Союз : Досвід розширення і Україна. К. : Юридична думка, 2005. 448 с.

10. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз : заснування і етапи становлення : Навч. посіб. К. : Ін Юре, 2001. 448 с.

20. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: [навч. посіб.]/ Д. Г. Лук'яненко ; Київський національний економічний ун-т. К.: КНЕУ, 2019. 204 с.
21. Матюшенко І. Ю. М 35 Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 504 с.
22. Міжнародна економічна діяльність України: [навч. посіб.] / В.П. Галушко, Н.Є. Голомша, О.М. Файчук, О.В.Файчук. К.: НУБіП України. 2019. 447 с.
23. Мільчарек Д., Барбурська О. Східний вектор зовнішньої політики ЄС: здобутки та проблеми / Д. Мільчарек, О. Барбурська; наук. ред. Б. Гудь, М. Микієвич / пер. з пол. А. Дідух, Р. Гудью. Львів : Растр-7, 2016. 156 с.
24. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу. К. : Таксон, 2005. 280 с.
25. Прокопенко Л.Л. Вступ до європейської інтеграції : навч.посіб. / за заг.ред. М.Бойцуна, Я.Мудрого. О.Рудіка. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. 148 с.
26. Політика європейської інтеграції: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Воронкова [та ін.]; ред. В. Г. Воронкова; МОН України. К.: Професіонал, 2007. 512 с.
27. Пунда Ю.В., Козинець І.П., Клименко В.С. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підруч. / Ю.В.Пунда, І.П.Козинець, В.С.Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
28. Хікс С. Політична система Європейського Союзу : пер. з англ. / С. Хікс. – Х. : Магістр, 2008. 378 с.
29. Фетько Ю. І. Інституційна структура Європейського Союзу: теоретико- правові основи // Право та державне управління. 2024. №3. С. 319-324.
30. Cini M. European Union Politics / M. Cini, N. Perez-Solorzano Borrigan. – Oxford : Oxford University Press, 2016. 471 p.
31. European Union Politics, 6th revised edition/ ed.by Michelle Cini, Nieves Perez-Solorzano Borrigan. Oxford: Oxford University Press, 2019. 568 p.
32. Hix S., Hoyland B., The Political System of the European Union, London: Bloomsbury Publishing PLC, 2022. 456 p.
33. Hix S. The Political System of the European Union / S. Hix. London : Palgrave Macmillan ; 3rd edition edition, 2011. 448 p.
34. Jacobs F. The European Parliament / F. Jacobs , D. Neville , R. Corbett. – London : John Harper Publishing, 2016. 512 p.
35. Laschi G. Subsidiarity and the History of European Integration. URL : <https://www.eir.info/2021/03/14/subsidiarity-and-the-history-of-european-integration/>
36. McCormick J. Understanding the European Union : A Concise Introduction /J. McCormick. London : MacMillan Education UK, 2017. 252 p.

37. Nugent N. The Government and Politics of the European Union (8th Edition) / N. Nugent. London: Red Globe Press, 2017. 512 p.
38. Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph / Bobrovska O. Yu., Krushelnytska T. A, Prokopenko L. L. [etc.]; ed. by O. Yu. Bobrovska. – Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 2021. 237 c.
39. The European Union's roles in international politics : concepts and analysis / ed. by O. Elgstrom, M. Smith. London : Routledge/ECPR, 2006. 240 p.
40. The Institutions of the European Union / Ed. John Peterson, M. Shachleton. – Oxford: University Press, 2010. 402 p.
41. The Political Economy of the European Union. An Institutional Perspective / D. McCann. Polity, 2010. 214 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Європейська інтеграція: навч. посіб. / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хомутенко ; [М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, І. І. Д'яконова та ін.]. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 344 с. URL: http://cul.com.ua/preview/euop_integr.pdf
2. Європейська політика сусідства. Стратегія. URL: http://www.delukr.ec.europa.eu/data/doc/Strategy-Paper_may04_ukr.pdf.
3. Європейський простір. URL : www.eu.prostir.ua
4. Євроатлантична Україна. URL: www.ea-ua.info
5. Європейська Правда. URL : <http://navigator.eurointegration.com.ua>
6. Євроінтеграційний портал. URL : <https://eu-ua.org/>
7. Європейський Союз (ЄС) – Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
8. European commission. URL: <https://ec.europa.eu>.
9. Офіційний сайт ЄС Europe2020. URL: http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm
10. Представництво Європейської Комісії в Україні. URL : <http://www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua>
11. Представництво України при Європейському Союзі. URL : <https://www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua>
12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
13. Центр Європейських політичних досліджень, Брюссель. URL : <http://www.ceps.be>
14. Access to European Union Law. URL : <http://eur-lex.europa.eu/>
15. European integration portal. URL : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/en>
13. Official website of the European Union. URL : https://europa.eu/european-union/index_en

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Інституційна система ЄС».